

Doç. Dr. Ali Engin Oba
Atılım Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Üyesi

Küreselleşen Dünyada
Terör, Terörizm ve Türkiye
TERÖR VE TERÖRİZM

11 Eylül 2001’de Newyork ve Washington’da 3000 kişinin hayatını kaybettiği ABD’ye yönelik terör hareketi dünya siyasetinde bir milat niteliği taşımaktadır. Bu tarihten itibaren gelişen olaylar, Türkiye ve Türk diplomasisini çok yakından ilgilendiren sonuçlar doğurmuştur. ABD’nin açtığı terör savaşı, Afganistan ve Irak’ta girişilen operasyonlar, ABD ve Nato müttefiklerini zor duruma sokan mecralara girmiş ve ABD’nin yürüttüğü bu savaş, bir yazarın ifadesine göre, teröristi ortadan kaldıracığı yerde, yaratmıştır.(1)

Gerçekten, teröre karşı açılan savaşta, zafer nasıl kazanılabilir? Böyle bir savaş sonuçlanabilir mi? Ne kadar sürer? Yeni ve değişik bir tür savaş olan teröre karşı mücadelenin bütün savaşlar gibi kazanılabileceğini düşünmek gerekir. Bunun için teröre kaynaklık eden ideolojinin geçerliliğini kaybetmesi, mücadelenin nedeninin anlamını yitirmesi, teröre karşı yürütülen savaşın kazanılmasını sağlar.(2)

Terörizm asırlardan beri insanlık tarihinin bir parçası haline gelmiş bulunuyor.(3) Ancak burada eski terörizm ile yeni terörizm arasında bir ayırım yapmak gerekiyor. Eski terörizm sınırlı zarar verici nitelik taşıırken, bugün yeni terörizm ile verilen zarar insanlığı son derece rahatsız edici bir şekle ulaşmış bulunmaktadır.(4)

21. yüzyılın başında insanlığın bilim ve teknoloji alanında gerçekleştirdiği büyük ilerleme hayranlıkla karşılanırken, insan tabiatının maalesef değişmediğini de görüyoruz. Fanatizm ve delilik derecesine varan mantık dışı tutumları insanlar arasında görmeye devam ediyoruz. Ancak, bugün hepimizi büyük risk altına alan husus da, kitle imha edici nitelikleri olan silahların kolayca teröristlerin eline geçebilme imkanıdır. Teröristler de bu olanağı kullanarak, son derece büyük kayıplara neden olan girişimlerde bulunabilirler. Gerçekten bu şekilde yakın gelecekte, binlerce, yüzbinlerce insanı öldürmek riski doğabilecektir.(5)

Ortaya çıkan yeni terörizmin önemli özelliklerinden biri de başvurduğu şiddetin ekolojik ve dinsel mahiyetidir. Ayrıca, küçük boyutlu mezhep gruplarının da ortaya çıktıklarını ve şiddet eylemlerine başvurduklarını görüyoruz. Başka bir deyişle, yeni terörizm çok ufak gruplara dayanan bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır.(6) Yeni terörizmde devletlerin destekledikleri terör ile de karşı karşıya geliyoruz. Bu durum özellikle PKK teröründe ortaya çıkmaktadır. PKK terörünü Yunanistan desteklemiş ve Türkiye’yi zayıflatıcı bir nitelik olarak kullanmak istemiştir. Bu amaçla, ülkesinde PKK eğitim kamplarının kurulmasını sağlamış ve “düşmanımın düşmanı benim dostumdur” anlayışı içinde Türkiye’ye karşıt grupların ülkesindeki faaliyetini desteklemiştir.(7) Yunanistan’ın gözü kararmış nitelikteki Türk düşmanlığı o kadar fanatik bir şekil almıştır ki, PKK lideri Öcalan, Nairobi’deki Yunanistan Büyükelçisi’nin konutunda yakalanmıştır.(8) Yunanistan, Türkiye’ye karşıt unsurları destekleme politikasını geleneksel bir siyaset olarak hep izlemiş, PKK terörizmini desteklemiş, PKK’lılara ülkesinde barınma olanağı sağlamış ve onlara yukarıda belirtildiği üzere eğitim imkanı vermiş, bu unsurlara lojistik destek de sağlamıştır.(9) Ayrıca, PKK başı Öcalan’a da Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından pasaport verilerek seyahatine yardımcı olunmuştur.(10)

Görüldüğü gibi, terörizm 21. yüzyılın siyasal ve stratejik düşüncesinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Terörist örgütler ulusal ve uluslararası güvenliği etkileme nitelikleri ile günümüzün en önemli tehdit ve tedirginlik kaynağı olmuşlardır.(11) Terörle ve terörizm ile mücadelenin iki farklı olay olduğu ileri sürülmektedir.(12) Terör ile mücadele yasa uygulayıcılarını; özellikle güvenlik güçlerini, polisi ilgilendirir. Terörizm ile mücadele ise “mücadele alanına konu olan insan topluluklarının akıl ve kalplerini kazanmaya yönelik faaliyetler toplamıdır”.(13) Bu çerçevede gerçekleştirilmesi istenilen husus insanların terörist olmalarının önlenerek, teröre kaynaklık eden nedenlere son vermektir. Terör ile mücadelenin, terörizm ile mücadele veçhesinin güçlü tutulması teröristlerin çoğalmalarını engelleyici bir husus olacaktır.(14)

Eski İngiliz Başbakanı Tony Blair, 11 Eylül’de ABD’deki saldırının yol açtığı gelişmeleri değerlendiren yazısında bir savaş ile karşı karşıya kalındığını, ancak bu savaşın klasik bir savaş olmadığını ve bunun klasik yöntemlerle kazanılamayacağını vurgulamaktadır.(15)

Blair, savaşın, Batının değerlerinin diğer alternatiflere nazaran daha sağlam, daha iyi ve daha doğru olduğunu göstererek kazanılabileceğini kaydetmekte, bugünkü küresel terörizm ve ifratçılığın kökenlerinin derinlere gittiğini ifade ile Arap ve Müslüman dünyasındaki siyasal baskı ve diğer olumsuz durum ve gelişmelere işaret etmektedir.(16)

Eski İngiliz Başbakanı, Müslüman dünyasında batının ve Batı ile işbirliği yapan İslam liderlerinin düşman haline de geldiğinin altını çizmektedir.(17) Blair, küreselleşme döneminde ifratçılar ile ilerleme taraftarları arasındaki çatışmanın geleceği tayin edeceğini de bildirmekte, terörizmin münferit bir olay olmadığını, küresel bir nitelik taşıdığını da söylemektedir.(18)

Teröre karşı yürütülen savaşı değerlendiren, Asyalı tanınmış devlet adamı Lee Kuan Yew de bu konuda yazdığı bir makalede, İslamcı teröristler üzerinde durmakta ve bu çerçevede, 1993’te Dünya Ticaret Merkezi’nin ve 1998’de Kenya ile Tanzanya’daki ABD Büyükelçilikleri’nin bombalanmalarına dikkat çekmektedir.(19)

Yazar, ABD’nin soğuk savaşı kazandığı gibi, geniş tabanlı bir koalisyon ve uygun bir yöntemle teröre karşı savaşı da kazanabileceğini vurgulamaktadır.(20)

Terörün İslami kökenli olduğu yönündeki bu iddialar dünyada bir İslam düşmanlığı akımını doğurmuştur. İslamofobiya dünyada süratle gelişirken, bundan maalesef Türkiye de etkilenmektedir. İslamofobiya hakkında 8 Aralık 2007 günü İstanbul’da İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği tarafından düzenlenen Uluslararası İslamofobiya Konferansı’nda bir konuşma yapan İslam Konferansı Teşkilatı Genel Sekreteri Prof. Ekmelettin İhsanoğlu, İslamofobiya’nın süratle tehlikeli boyutları olan bir hastalık şekline geldiğini belirtmiş ve karşı çıkılıp durdurulmaz ise, dünya barışı ve istikrarı için ciddi bir tehdit teşkil edeceğini, bütün inanç ve kültürlerden halklar için tehlikeler yaratacağını bildirmiş, bu konunun İslam dünyasının ve hatta onun da ötesinde bütün uluslararası toplumun kaygılarının odağında yer aldığını belirtmiş, İslamiyet ve Hristiyanlık arasında tarihi uzlaşmaya gidilmesi gerektiği çağrısında bulunmuştur.(21)

11 Eylül 2001’den sonra Batı Dünyası’nda İslamiyet’e karşı baş gösteren düşmanlığın Huntington tarafından dile getirilen medeniyetler çatışması fikrinin yanlış olmaktan ziyade doğru olduğunu ortaya çıkardığı bazı yazarlarca belirtilmektedir.(22) Bu yazarlardan Dominique Moïsi’ye göre, 11 Eylül’den sonra Batı Dünyası bir korku kültürü içine girerken Müslüman Dünyası ise küçük düşme kültürüne kapılmış ve bu durum İslam Dünyası’nın radikal güçler etrafında birleşmesine yol açmış, buradan kin kültürüne geçilmiştir.(23) Yazar, Avrupa ve ABD’nin İslam Dünyası’nın sorunlarını

çözmeye yardım etmesiyle bir ümit kültürünün ortaya çıkabileceğini ve Filistin sorununun bu amaçla çözüme kavuşturulması gerektiğini de vurgulamaktadır.(24)
TÜRKİYE, KÜRT SORUNU, TERÖRİZM VE KUZEY IRAK

ABD'nin terörizme açtığı savaş çerçevesinde 20 Mart 2003'te Irak'a yönelik operasyon Ortadoğu'da Kürt sorunu bakımından yeni bir dönemin başlangıcını teşkil etmiştir. Hatırlanacağı üzere, 1991'deki Körfez Savaşı sonrasında oluşturulan uçuşa yasak bölge ve güvenli bölge ile Iraklı Kürtler, kendi kurumlarını kurma imkanına kavuştular ve bunu kendi menfaatleri adına değerlendirdiler. Türkiye, ABD ve İngiltere'nin korunmasındaki söz konusu bölge sayesinde Iraklı Kürtler “devlet içinde devlet” gibi davrandılar. Başka bir deyişle, Körfez Savaşı sonrası ortaya çıkan dengeyi, Iraklı Kürtler'in en iyi şekilde değerlendirdikleri ileri sürülebilir.(25) Kürtler, 1991'den 2003'e kadar olan dönemde yönetim deneyimi kazanmayı başardılar.(26) Mesut Barzani liderliğindeki Irak Kürdistan Demokrat Partisi ve Celal Talabani'nin Irak Kürdistan Yurtseverler Birliği aralarındaki sorunlara rağmen 2003 Irak Savaşı'nda Saddam'a karşı ortak mücadelede bulundular ve ABD'nin ortaya attığı Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde de Irak'a yönelik yeniden yapılanma faaliyetinde ABD'nin müttefiki olarak hareket ettiler.(27) Buradaki Kürtler, ABD, Batılı devletler ve Hükümet Dışı Örgütler'in (HDÖ) katılımlarıyla ayrı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuştular. HDÖ'ler Kuzey Iraklı Kürtler'in uluslararası alanda tanınmalarına ve gerekli desteği sağlamalarına ayrıca yardımcı oldular.(28) Birinci Dünya Savaşı sonrası, kurulan zayıf Irak Devleti geliştirmekte olan Kürt milliyetçiliğinin baskısı altında kalarak, Irak'ta resmi bir Kürdistan statüsünü kabul etmek zorunda kalmıştır.(29) Bu durum, modern Kürt siyaset ve kültürüne gelişme olanağı sağlamıştır.(30) Barzani ve Talabani iki lider aile olarak Irak Kürt siyasetinde etkin bir konuma ulaşmışlardır.

Iraklı Kürtler'in yaşadığı bölgelerin, Ortadoğu'nun zengin petrol yataklarının bulunduğu yerler olması da Kürt sorununa ayrı bir boyut eklemektedir. Uluslararası literatürde, yirmi milyonun üzerindeki nüfusu ile Kürtler devleti olmayan en geniş millet şeklinde tanımlanmakta ve Kürtler'in ülkemizden başka Irak, Suriye ve İran'da bağımsızlık veya en az kültürel otonomi isteklerinin bu ülkelerce kabul edilmemeleri neticesinde ortaya çıkan Kürt ayaklanmaları ile 1. Dünya Savaşı sonrasında modern Ortadoğu'da bir Kürt sorununun doğduğu belirtilmektedir.(31)

Ortadoğu'da meydana gelen üç savaş, İran-Irak Savaşı (1980- 1988), Körfez Savaşı (1991) ve ABD'nin Irak'ı işgali (2003) Kürt sorununu uluslararası alana taşıırken, Kuzey Irak'ta sözde bir Kürt Devleti'nin meydana çıkmasını sağlamıştır.(32) Ayrıca, PKK'nın 1984'ten itibaren ülkemizdeki terör eylemleri ve Türkiye'nin AB üyeliğine adaylığı, Kürt sorununun uluslararası politikada daha görülür hale gelmesini mümkün kılmıştır. Arap İsrail anlaşmazlığının eski hararetini kaybetme yoluna girmesi ile onun yerini alan Kürt sorununun jeostrateji açısından son derece önemli, Ortadoğu'nun istikrarını bozucu bir husus olduğu, Kürtler'in petrol ve su kaynaklarını da kontrol etmelerinin Kürt sorununu 21. yüzyılda çok önemli duruma getireceği ileri sürülmektedir.(33) Türkiye'nin AB üyeliği konusu da, bazı yazarlara göre, Türkiye'nin Kürt meselesini Avrupalılaştırmıştır.(34)

Bilindiği üzere, Irak 1534'te Osmanlı Devleti'ne katılmış ve 1918'e kadar Devlet-i Âli'nin bir parçası olmuş ve üç vilayete bölünmüş olarak Osmanlılarca yönetilmiştir. Bu vilayetler kuzeyde Musul, merkezde Bağdat ve güneyde ise Basra'dır. Misak-ı Milli'nin sınırları içerisinde yer alan Musul, Lozan Barış Konferansı'nda bir sonuç alınamaması üzerine Şeyh Sait isyanının etkisi ve dış baskılar sonucunda, 1926'da imzalanan Ankara Anlaşması ile Türkiye'nin elinden çıkmış bulunmaktadır. Musul vilayeti, Irak Türkleri'nin yaşadığı Musul, Kerkük, Erbil gibi Türkmen

şehirleri yanında Kürtler'in bulunduğu Süleymaniye, Duhok ve Zaho gibi yerleşim merkezlerinden oluşan Kuzey Irak'tan meydana gelmektedir.

Irak'ın bugünkü 22 milyon etrafındaki nüfusu içerisinde 14 milyon Arap, 4,5 milyon Kürt, 3,2 milyon kadar Türk nüfusu mevcuttur.

Türkiye terörizm ile 1968'den beri karşı karşıya bulunmaktadır. Ancak, PKK tarafından 15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli karakollarına yapılan saldırılar ile ülkemizde yeni bir terör dönemi başlamıştır. Gerilla savaşı ve uygulaması alanında deneyimli Çinli lider Mao Ze Dung tarafından formüle edilen konseptte uygun olarak mücadele sürdüren bu örgüt Türkiye'deki kanlı terör eylemlerine girişmiştir. PKK'nın terörist etkinlikleri 1993'te en yüksek noktaya ulaşmış "kurtarılmış bölgelerin" ihdas edildiği bölgelerimiz olmuş ve 1995'te ordu, durumu PKK aleyhine çevirmeyi başarmış, PKK başı Öcalan'ın 1999'da Kenya'da yakalanışı ile PKK faaliyetini 2003'e kadar durdurmuştur. Bu tarihten itibaren yeniden PKK terörünün başladığı görülmektedir. PKK terörü Türk bütçesine yıllık 6-7 milyar dolarlık bir yük getirmiş aynı şekilde binlerce insanın hayatını kaybetmesine ve yerlerini terk etmelerine yol açmıştır.(35)

PKK'nın terör eylemleri sırasında Kuzey Irak'ı bir üs olarak kullanması, daha evvel tıpkı Suriye'de olduğu gibi bir geri çekilme sığınağı şeklinde bu bölgeden yararlanması Türkiye-Irak ve ABD ilişkilerinde çok olumsuz gelişmeleri meydana getirmiş, Türk güvenlik güçlerinin PKK'lı teröristlere karşı yürüttüğü mücadeleyi olumsuz bir şekilde etkilemiştir.

PKK'nın ortaya çıkardığı tehdit 1923'ten beri Türkiye'nin toprak bütünlüğüne karşı en büyük meydan okumayı oluşturmuştur.(36)

PKK'nın eylemleri ayrıca Türkiye'nin dostu olmayan bazı Avrupa ülkeleri, Suriye ve İran gibi komşu devletler tarafından da desteklenmiş, bu çerçevede Yunanistan'ın takındığı düşmanca tutum yukarıda belirtilmiş bulunmaktadır.(37) Başka bir deyişle, PKK Türkiye'nin düşmanlarına taşeronluk yapan bir örgüt olarakda görülmelidir. Bir terör örgütü olduğu medeni dünya tarafından da kabul edilen PKK'ya karşı Türk ordusu, Türk diplomasisi ve diğer devlet örgütleri ile verilen mücadele hiç şüphesiz Türkiye'nin gelişmesini sağlamak yolunda sürdürdüğü mücadeleyi en olumsuz şekilde etkilemekte, Ülkemizin kalkınma hızını keserek tüm devlet kurumlarını, diplomasisini meşgul etmektedir. Bu durum, Türkiye'nin düşmanlarının ekmeğine yağ sürmektedir. Bu gelişme, ayrıca, Türk ve Kürt kökenli vatandaşları da etkilemektedir.

Türkiye'nin tarihinde önünü tıkamaya yönelik bütün engeller gibi 21. yüzyılda hızını kesmeyi amaçlayan bu engeli de aşabilecek güce ve bilince sahip olduğu şüphesizdir. Tüm devlet örgütlerinin eşgüdümü ve işbirliği ile PKK terörizminin ve Kuzey Irak'tan gelebilecek olumsuz gelişmelerin önüne geçilebilecektir.

DİPNOTLAR

(1) Philip H. Gordon, Can the War an Terror be Von, Foreign Affairs November - December 2007, s. 53.

(2) ibid., s.54

(3) Walter Laqueur, The New Terrorism, Fanaticism and the Arms of Mas Destruction, Oxford University Press London 2000, s.3

(4) ibid., s.4

(5) ibid.,

(6) ibid., s.6

(7) Greece and PKK Terrorism I, Dışişleri Bakanlığı yayını 1999 Ankara, s.9-10

(8) Yunanistan'ın Öcalan'a verdiği destek hakkında bakınız Greece and PKK Terrorism II, Dışişleri Bakanlığı Yayını, Ankara 1999. 79 sayfa.

- (9) ibid., s.71
- (10) ibid., s. 61
- (11) İhsan Bal, Terörizm, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayını, Ankara 2006, s.1
- (12) ibid., s.2
- (13) ibid., s.3
- (14) ibid.,
- (15) Tony Blair, A Battle For Global Values, Foreign Affairs January-February 2007, s.79
- (16) ibid.,
- (17) ibid., s.80
- (18) ibid., s.84
- (19) Lee Kuan Yew, The United States, Iraq and The War on Terror, Foreign Affairs January-February 2007, s.2. Afrika'daki terörist tehdit ile ilgili olarak bkz. Princeton N. Lyman and Stephen Morrison, The Terrorist Threat in Africa, Foreign Affairs January-February 2004, s.75-86
- (20) ibid., s.7
- (21) Radikal Gazetesi 9 Aralık 2007, s.7
- (22) Dominique Moïsi, The Clash of Emotions, Foreign Affairs January-February 2007, s.8
- (23) ibid.,
- (24) ibid., s. 12
- (25) Mehmet Şahin, "2003 Irak Savaşı ve Iraklı Kürtler", Körfez Savaşı, Mehmet Şahin, Mesut Taştekin, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.233
- (26) ibid.,
- (27) ibid., s.284
- (28) ibid., s.287
- (29) Zafer Yıldırım, "1932-1975 dönemi Irak'ın "Ulus - Devlet" yapısını sarsan isyancı bir hareket olarak Barzaniler ve Irak Kürdistan Demokrasi Partisi" Akademik Ortadoğu Dergisi, cilt 1, sayı 2, 2007 s.164
- (30) ibid.,
- (31) Michael M. Gunter "The Kurdish Problem in International Politics" Turkey and European Union Edited by Joseph S Joseph Londra 2006, s.96
Ayrıca, bazılarının göre bir milyona varan Kürt Rusya'da birmilyonluk diğer bir Kürt diasporası da Batı Avrupa'da bulunmaktadır.
- (32) ibid.,
- (33) ibid.,
- (34) Bu konuda bakınız Nathalie Tosci, "The Europeanization of Turkey's Kurdish Question" Turkey and European Union Edited by Joseph S Joseph Londra 2006. s. 123-137
- (35) William Hale, Turkey, the US and Iraq, Londra 2007 s.70
- (36) Prof. Dr. Ümit Özdağ, Türk Ordusunun PKK Operasyonları 1984-2007, Ankara, 2007, s.17
- (37) PKK için bakınız: Dr. Nihat Özcan, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Ankara, 1999, 424 sayfa
Türkiye'deki Kürtçülük için bkz. Bilal N. Şimşir, Kürtçülük 1787-1923, Ankara, 2007, 613 s.